

Desajustos en la cerca de parella: educació i valors de gènere al mercat matrimonial espanyol

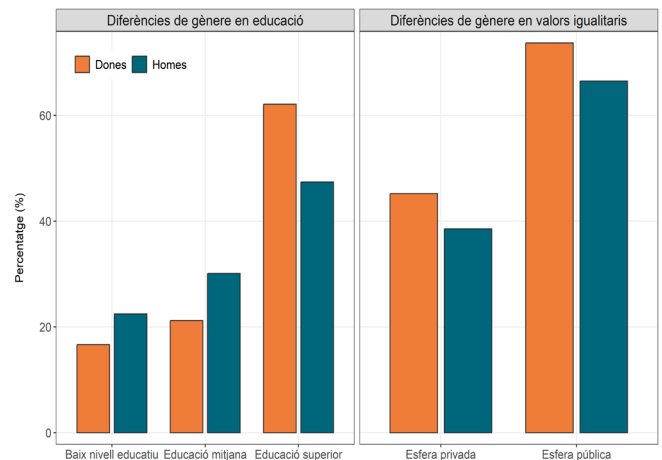

Maïke van Damme
Investigadora (CED-CERCA)

En les darreres dècades el “mercat de la parella” ha canviat dràsticament. Els canvis més coneguts en l’estructura d’aquest mercat es troben a les discrepàncies en el nivell educatiu dels cònjuges potencials a causa de l’expansió educativa de la dona. Si no hi ha cap cònjuge potencial disponible (en una determinada població) amb recursos similars o amb les característiques desitjades, no hi ha possibilitat de parella homògama, essent aquesta la que la majoria prefereixen. Una investigació del Centre d’Estudis Demogràfics (CED-CERCA) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) examina per primera vegada l’aspecte dels valors dels rols de gènere en els desajustos entre cònjuges potencials. No es pot passar per alt la importància de la (segona) meitat de la revolució de gènere. Cal esperar que, a mesura que el feminisme es generalitza, el paper dels homes en les tasques domèstiques augmenti en importància i, per tant, les dones buscaran cada cop més una parella potencial que valori aquesta visió igualitària. Utilitzant la més recent *Enquesta de Fecunditat* (2018) per a homes i dones joves espanyols, s’examina la bretxa de gènere combinada (educació-valors) a Espanya.

Bretxa de gènere en educació

A la literatura sociològica sobre l’elecció de parella heterosexual s’han definit tres factors: preferències homògames, influències de tercers i limitacions del mercat matrimonial (de parelles) (Kalmijn, 1998). Les restriccions del mercat de parelles tenen a veure amb la lògica dels números (així com amb els llocs a on es poden trobar els cònjuges potencials). Aquest estudi se centra en l’estructura del mercat de parelles potencials a Espanya. La importància d’aquesta estructura s’ha posat de manifest en nombroses investigacions sobre les conseqüències de l’expansió educativa femenina per a la formació d’unions en països postindustrialitzats (Permanyer, Esteve, García, 2019), i Espanya no és una excepció (Esteve, Cortina, 2006). A mesura que més i més dones assoleixen un nivell educatiu superior, el “dèficit masculí” per a les dones amb educació superior ha anat creixent. És a dir, assumint que homes i dones prefereixen una parella amb un nivell educatiu similar o superior (en el cas de les dones), el nombre creixent de dones amb estudis superiors planteja cada vegada més dificultats per trobar una parella masculina “afi”. Utilitzant l’*Enquesta de Fecunditat* (2018) per a homes i dones joves espanyols, es mostra principalment que això també és vàlid per a Espanya. Al panell esquerre de la Figura 1, es pot veure que la bretxa educativa (la diferència absoluta en el percentatge de dones menys el percentatge d’homes amb un nivell educatiu concret) és negativa per a aquells amb un nivell educatiu baix i mig, però positiva i força gran (15 punts percentuals) per a aquells

Figura 1. Distribució dels nivells d’educació i els valors de rol de gènere igualitaris (per a dos índexs diferents: esfera privada i esfera pública) entre dones i homes (de 25 a 34 anys) a Espanya, 2018. Ponderat per edat i província de residència.

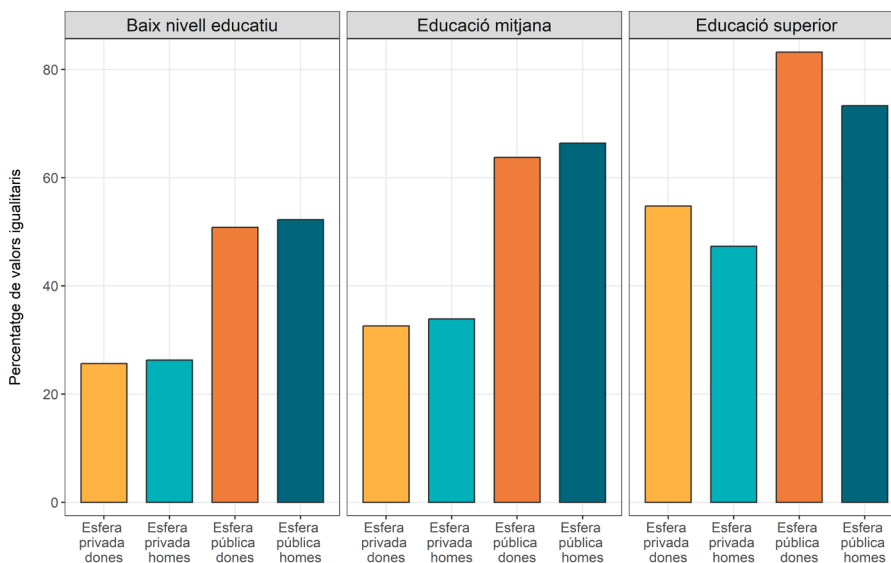
Font: *Encuesta de Fecundidad* (2018), càlculs de l’autora

amb un nivell educatiu alt. Suposant que entre la població hi ha el mateix nombre d'homes i dones, dels quals una proporció igual prefereix una parella del sexe oposat, que totes dues poblacions íntegrament estan disponibles com a parella per a l'altre sexe (que no es buscaria fora del grup d'edat de 25 a 34 anys), i que tots els homes i les dones volguessin "aparellar-se de manera assortativa", aquesta bretxa educativa de 15 punts percentuals significa que una quarta part de les dones amb estudis superiors [(62-47)/62] romandrien solteres a causa de la manca d'una parella disponible, atès que simplement no hi hauria prou parelles masculines potencials presents a la població espanyola, tret que "s'aparellessin cap avall". Passa el contrari en el cas dels homes amb estudis mitjans i baixos.

Bretxa de gènere en valors

Es pot fer un exercici similar per a les conviccions d'homes i dones sobre el repartiment del treball entre els cònjuges (valors dels rols de gènere dels cònjuges potencials). Tot i que el final de la primera meitat de la revolució de gènere sembla apropar-se, atès que cada vegada més s'accepta que les dones participin al mercat laboral, la segona meitat de la revolució sembla estar estancada (England, 2010; Goldscheider, Bernhardt, Lappegård, 2015). Encara hi ha molts homes que no intervenen ni participen en el treball domèstic i la cura dels fills. Això impedeix el desenvolupament d'un "nou equilibri estable" pel que fa al que constitueixen rols i identitats de gènere similars a la vida familiar: l'equilibri igualitari (Esping-Andersen i Billari, 2015) amb conseqüències per a la formació de parelles, la separació i la fecunditat.

També aquí es podria produir un "dèficit masculí" atès que, malgrat el creixent feminisme tant entre homes com dones en les darreres dècades (Knight, Brinton, 2017), les dones continuen sent més igualitàries que els homes pel que fa als valors dels rols de gènere. Això també s'ha demostrat recentment en altres estudis relatius a Espanya, fins i tot amb un efecte de "contracop" en les generacions més joves (Valdés, 2024). Utilitzant l'*Enquesta de Fecunditat* (2018), s'han creat dos índexs que mesuren els valors dels rols de gènere de les persones: (1) valors relatius a "l'esfera privada" (valors que tenen a veure amb el grau en què les dones "haurien" de responsabilitzar-se del treball domèstic); i (2) valors relatius a "l'esfera pública" (valors que tenen a veure amb l'acceptació de les dones al mercat laboral). El primer índex es construeix mitjançant la mitjana dels que responen "igualitari" als punts següents: a) "La gestió de la llar (treball domèstic i cura dels fills) és tan satisfactòria com el treball remunerat"; b) "Una mare que treballa pot tenir una relació tan estreta amb els fills com una mare que no treballa"; c) "Per a una dona, la seva família hauria de ser prioritària, no la seva carrera professional". El segon índex consta de dos punts: d) "No és bo per a la relació de parella que la dona percebi més ingressos que la seva parella"; e) "Quan escassegen les feines, els homes tenen més dret a una feina que les dones". Al panell dret de la Figura 1, la bretxa de valors entre els homes i les dones joves espanyols és de 7 punts percentuals, tant per als valors relatius a "l'esfera privada" (dèficit masculí del 13 % [(45-39) / 45]) com per als relatius a "l'esfera pública" (dèficit masculí de l'11 % [(74-66) / 74]).

Figura 2. Distribució de la combinació dels nivells d'educació i els valors de rol de gènere igualitaris (per a dos índexs diferents: esfera privada i esfera pública) entre dones i homes (de 25 a 34 anys) a Espanya, 2018. Ponderat per edat i província de residència.

Font: *Encuesta de Fecundidad* (2018), càlculs de l'autora

Bretxa educació-valors

En quina mesura les dones poden trobar una parella masculina amb les mateixes característiques d'educació i valors? A la figura 2 es mostra la bretxa educació-valors entre homes i dones per a cada combinació. La bretxa és negativa per a les persones amb nivell educatiu baix i mig, amb una bretxa de -1 punt percentual per a les persones amb nivell educatiu baix, tant per als valors de l'esfera privada com per als de l'esfera pública; una bretxa de -1 punt percentual per a les persones amb un nivell educatiu mitjà per als valors de l'esfera privada i de -3 punts percentuals per als valors de l'esfera pública; i un "dèficit" d'homes amb les mateixes característiques per a les dones amb un nivell educatiu alt de 7 punts percentuals per als valors de l'esfera privada i de 10 punts percentuals per als valors de l'esfera pública. Aquestes xifres impliquen que, de totes les dones igualitàries amb educació superior, el 15 % no podria trobar una parella masculina amb educació superior i valors igualitaris similars a "l'esfera privada" i el 12 % amb valors igualitaris similars a l'esfera pública".

Estructura del mercat potencial de parelles de la població espanyola d'homes i dones joves

Com a exercici final, s'analitza l'estructura total del mercat potencial de parelles per als joves adults espanyols. De la població total de dones, al voltant del 12 % combina un nivell educatiu baix amb valors tradicionals a l'esfera privada, mentre que aquest percentatge és del 17 % a la població d'homes (Taula 1). De nou, assumint que la població d'homes i dones és igual, que una proporció igual de dones comparada amb la d'homes busca una parella del sexe oposat, i que totes les dones i homes prefereixen una parella homògama això implica que (arrodonint) 4 punts percentuals dels homes tradicionals amb un baix nivell educatiu no trobarien una parella femenina amb les mateixes característiques pel que fa a l'educació i els valors de rol de gènere a l'esfera privada. Les altres caselles de la Taula 1 es poden interpretar de manera similar. El més cridaner és el "dèficit masculí" per a les dones igualitàries amb estudis superiors de 12 punts percentuals en el cas dels valors de l'esfera privada i de 17 punts percentuals en el cas dels valors de l'esfera pública. Això implicaria que aproximadament un terç de les dones igualitàries amb estudis superiors no podrien trobar una parella masculina homògama.

	Rols de gènere - esfera privada				Rols de gènere - esfera pública			
	TRAD.	IGUAL.	Diferència en punts percentuals		TRAD.	IGUAL.	Diferència en punts percentuals	
dones								
Nivell d'estudis								
Baix	12	4	-4	-2	8	8	-3	-3
Mitjà	14	7	-6	-3	8	14	-2	-6
Alt	28	34	3	12	10	52	-2	17
			Percentatge dèficit				Percentatge dèficit	
homes								
Nivell d'estudis								
Baix	17	6	-42	-50	11	12	-38	-50
Mitjà	20	10	-43	-32	10	20	-25	-43
Alt	25	22	11	35	13	35	-30	33

Taula 1. Distribució de la combinació de les característiques d'educació i valors de rol de gènere igualitaris entre dones i homes (de 25 a 34 anys) a Espanya, 2018. Percentatges caselles. Ponderat per edat i província de residència.

Font: Encuesta de Fecundidad (2018), càlculs de l'autora

Debat

Òbviament, aquest estudi és un exercici teòric del nombre de cònjuges potencials del sexe oposat assumint que tots els homes i les dones preferirien relacions homògames respecte a l'educació i els valors dels rols de gènere. La realitat mostra complicacions addicionals perquè aquest exercici sigui cert, atès que les persones podrien preferir relacions no homògames pel que fa a aquestes característiques (com hipergàmia educativa: homes amb més educació que dones; o hipogàmia educativa: dones amb més educació que homes; o, per als valors de rol de gènere: les dones igualitàries podrien preferir un home tradicional o, menys comú, viceversa)¹. Els estudis han mostrat que actualment fins i tot hi ha una inversió de la bretxa educativa de gènere, amb una hipogàmia cada cop més prevalent que la hipergàmia, cada vegada a més societats (Esteve et al., 2016). Quines podrien ser les conseqüències de la bretxa educació-valor per a la formació de parelles? Podria aquesta bretxa explicar (en part) l'augment del nombre de dones solteres amb estudis superiors i d'homes solters amb baix nivell educatiu? I com ha anat evolucionant aquesta bretxa en els darrers anys? Noves dades sobre solters,

famílies, els seus recursos i els seus valors podrien donar llum sobre aquesta qüestió. Per això caldria una nova *Enquesta de Fecunditat*, a la que des d'aquí donem el nostre suport.

Conclusió

Les conseqüències positives de les tendències cap a una població més educada i un augment de l'igualitarisme a la societat són inqüestionables, ben conegudes i molt recolzades per una majoria. Tot i així, hem de ser conscients d'algunes conseqüències negatives d'aquestes tendències (per exemple, per a la formació de parelles, el benestar de la parella i la formació de famílies). Quan aquests augments de l'educació i l'igualitarisme no es produeixen al mateix ritme per als homes i les dones, es crea així una dissimilitud en la distribució dels nivells educatius i els valors dels rols de gènere dels homes i les dones. Per tant, és molt recomanable donar suport a la reducció d'aquestes diferències d'educació-valors. Mentrestant, les parelles potencials haurien de ser conscients de la imperfecció del mercat de parelles dels joves adults espanyols.

¹ Tot i això, els individus poden seguir preferint l'homogàmia en funció d'altres recursos i característiques (dels quals la "bellesa", la religió i l'ètnia es troben entre els indicadors més comuns que impedeixen els matrimonis mixtos).

Referències bibliogràfiques

Esping-Andersen, G.; Billari, F. C. (2015). "Re-theorizing Family Demographics". *Population and Development Review*, 41 (1): 1-31. DOI: 10.1111/j.1728-4457.2015.00024.x

Esteve, A.; Cortina, C. (2006). "Changes in educational assortative mating in contemporary Spain". *Demographic Research*, 14: 405-428. DOI: 10.4054/DemRes.2006.14.17

Esteve, A.; Schwartz, C.R.; Van Bavel, J. et al. (2016). "The End of Hypergamy: Global Trends and Implications". *Population and Development Review*, 42 (4): 615-625. DOI: 10.1111/padr.12012

Goldscheider, F.; Bernhardt, E.; Lappégard, T. (2015). "The Gender Revolution: A Framework for Understanding Changing Family and Demographic Behavior". *Population and Development Review*, 41 (2): 207-239. DOI: 10.1111/j.1728-4457.2015.00045.x

Kalmijn, M. (1998). "Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends". *Annual Review of Sociology*, 24, 395-421. DOI: 10.1146/annurev.soc.24.1.395

Knight, C.R.; Brinton, M.C. (2017). "One Egalitarianism or Several? Two Decades of Gender-Role Attitude Change in Europe". *American Journal of Sociology*, 122 (5): 1485-1532. DOI: 10.1086/689814

Permanyer, I.; Esteve, A.; Garcia, J. (2019). "Decomposing patterns of college marital sorting in 118 countries: Structural constraints versus assortative mating". *Social Science Research*, 83, 102313. DOI: 10.1016/j.ssresearch.2019.06.004

Valdés, I. (8 March 2024). "La generación Z se parte en extremos: ellos son los más machistas y ellas, las más feministas". *El País*.

Cita

Van Damme, M. (2024). "Desajustos en la cerca de pareja: educación i valors de gènere al mercat matrimonial espanyol". *Perspectives Demogràfiques*, 35: 1-4 (ISSN: 2696-4228). DOI: 10.46710/ced.pd.cat.35

ISSN

ISSN 2696-4228

DOI

<https://doi.org/10.46710/ced.pd.cat.35>

Editors

Andreu Domingo i Albert Esteve

Correspondència dirigida a

Maike Van Damme
mvandamme@ced.uab.es

Crèdits

Gràfics: Anna Turu

Maquetació

Eva Albors i Xavier Ruiz

Agraïments

Projecte recoltat amb la Beca Leonardo a Investigadors i Creadors Culturals 2023 de la Fundació BBVA pel projecte "Crisis and Social Inequalities (CRISISINEQ)"

Direcció Twitter

@CEDemografia

Contacte

Centre d'Estudis Demogràfics
Carrer de Ca n'Altayó, Edifici E2
Universitat Autònoma de Barcelona
08193 Bellaterra / Barcelona
Espanya
+34 93 5813060
demog@ced.uab.es
<https://ced.cat/>